

IJTIMOIIY FAOLLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA FALSAFIY TAHLILI

Dilrabo Abidova

Andijon davlat pedagogika instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya:

Mazkur maqolada ijtimoiy faollik tushunchasining falsafiy mohiyati tahlil qilinadi. Shaxs va jamiyat o'rtasidagi ontologik va aksiologik munosabatlar asosida ijtimoiy faollikning mazmuni, shakllanish omillari va ijtimoiy-hayotiy ahamiyati ochib beriladi. Falsafiy yondashuv asosida ijtimoiy faollikni rivojlantirish bo'yicha amaliy takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy faollik, falsafa, ontologiya, aksiologiya, shaxs, jamiyat, fuqarolik pozitsiyasi, ma'naviyat, ijtimoiy ong.

Аннотация:

В данной статье рассматривается философская сущность понятия социальной активности. Анализируется содержание и факторы формирования социальной активности через призму онтологических и аксиологических отношений между личностью и обществом. Также предлагаются практические рекомендации по развитию социальной активности на философском уровне.

Ключевые слова: социальная активность, философия, онтология, аксиология, личность, общество, гражданская позиция, духовность, общественное сознание.

Abstract:

This article explores the philosophical essence of the concept of social activity. It analyzes the content and formative factors of social activity through the ontological and axiological relationship between the individual and society. Practical recommendations are proposed for fostering social activity from a philosophical perspective.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th May, 2025

Keywords: social activity, philosophy, ontology, axiology, individual, society, civic position, spirituality, social consciousness.

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida yoshlarning ijtimoiy faolligi ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Bu jarayonda “ijtimoiy faollik” tushunchasi nafaqat sotsiologik, balki falsafiy nuqtai nazardan ham chuqur tahlilni talab etadi. Chunki jamiyatning ijtimoiy-madaniy rivojlanishida individ va jamiyat o‘rtasidagi dialektik munosabatlar muhim rol o‘ynaydi.

Ijtimoiy faollik — bu shaxsning jamiyatda faol ishtirok etishi, uning muammolariga befarq bo‘lmasligi, ijtimoiy munosabatlarda ongli ravishda qatnashishidir. Bu tushuncha jamiyatdagi shaxsning o‘zini anglash darajasi, maqsadga yo‘naltirilgan harakati va ijtimoiy mas’uliyat tuyg‘usi bilan bog‘liq. A.Xojiboyev ijtimoiy faollikni “insonning ongli harakatga asoslangan, jamiyat taraqqiyotiga yo‘naltirilgan ijtimoiy faol ishtiroki”¹ deb ta’riflaydi.

Falsafa ijtimoiy faollikni ontologik va aksiologik jihatdan yoritadi. Ontologik jihatdan olganda, ijtimoiy faollik insonning mavjudlik shakllaridan biridir. U o‘z mohiyatida ijtimoiy ongning harakatdagi in’ikosi sifatida namoyon bo‘ladi. Ijtimoiy faollikda shaxs o‘z “men”ini jamiyat orqali ro‘yobga chiqaradi. Aksiologik (qadriyatshunoslik) nuqtai nazardan esa ijtimoiy faollik shaxsning ma’naviy-axloqiy pozitsiyasi, qarashlari va qadriyatlar tizimi bilan belgilanadi. T.Fayziyev ta’kidlashicha, “ijtimoiy faollikning qadriyatga aylanishi jamiyatda faqat shakl emas, mazmun jihatdan ham uyg‘unlik zaruratidan kelib chiqadi”².

Ijtimoiy faollik shaxsning dunyoqarashi, tarbiyasi, ijtimoiy muhit, ta’lim-tarbiya tizimi va ommaviy axborot vositalari orqali shakllanadi. Shaxs ijtimoiy hayotda o‘z o‘rnini topgan sari uning faollik darajasi ortadi. F.Xaydarov ijtimoiy faollikning rivojlanishini uch bosqichda — passivlikdan tashabbusgacha bo‘lgan jarayon sifatida ko‘rsatadi³.

¹ Xojiboyev A. Shaxs va jamiyat: o‘zaro ta’sir falsafasi. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2016. – B. 112.

² Fayziyev T. Yoshlarda fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – B. 87.

³ Xaydarov F. Zamonaviy O‘zbekiston jamiyatida shaxs ijtimoiy faolligining omillari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2019. – B. 59-60.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th May, 2025

Yuqorida tahlil qilingan nazariy asoslar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy faollik – bu oddiy faoliyat emas, balki insonning ichki dunyosi, ong darajasi, qadriyatlari va ijtimoiy mas'uliyatining integratsiyalashgan ifodasidir. U jamiyat taraqqiyotining harakatlantiruvchi kuchi sifatida shaxs va ijtimoiy muhit o'rtasidagi murakkab munosabatlar zaminida shakllanadi. Ayniqsa, Yangi O'zbekiston sharoitida fuqarolik jamiyati institutlarining faollashuvi, demokratik islohotlarning chuqurlashuvi, davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro mas'uliyatning mustahkamlanishi ijtimoiy faollikning falsafiy ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Falsafiy nuqtai nazardan, ijtimoiy faollik shaxsning jamiyatdagi o'rnini anglab, o'z harakatlarini maqsadli va ongli yo'naltirishi bilan tavsiflanadi. Bunday faollik jamiyatda faqat tashqi faol ishtirok emas, balki ichki o'zgarish, ya'ni o'z-o'zini anglash, o'z-o'zini takomillashtirish va ma'naviy o'sish bilan ham chambarchas bog'liqdir. Ijtimoiy faollikni shakllantirish, uni qadriyat sifatida jamiyat ongiga singdirish esa ma'naviy-ma'rifiy siyosat, ta'lim tizimi, madaniyat va axborot sohalarining uzviy hamkorligini talab etadi.

Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, ta'lim va tarbiya tizimida ijtimoiy faollikni shakllantirishga yo'naltirilgan maxsus falsafiy-modul kurslari joriy etilishi. Bu kurslar orqali o'quvchilar va talabalarga ijtimoiy faollikning ontologik, aksiologik va madaniy mohiyati tushuntiriladi;

Ikkinchidan, yoshlar bilan ishlovchi tashkilotlar faoliyatini ijtimoiy faollikni rivojlantirish falsafasiga asoslash. Bu yerda "Yoshlar ittifoqi", "Mahalla" va "Ma'naviyat markazlari" faoliyatini bir-biriga uyg'unlashtirgan holda amalga oshirish taklif etiladi;

Uchinchidan, OAV va ijtimoiy tarmoqlarda ijtimoiy faollikni targ'ib qiluvchi falsafiy-axloqiy mazmundagi kontentlar ishlab chiqilishi. Bu orqali yoshlar ongiga nafaqat faol bo'lish, balki ongli va mas'uliyatli faol bo'lish tushunchasi singdiriladi; To'rtinchidan, fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi qonunchilik-huquqiy asoslarni yanada mustahkamlash. Shu bilan birga, ijtimoiy faollikni qo'llab-quvvatlaydigan davlat dasturlarini monitoring qilish tizimi yaratilishi lozim;

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th May, 2025

Beshinchidan, shaxsiy ijtimoiy faollik darajasini aniqlovchi diagnostik vositalarni ishlab chiqish va tatbiq etish. Bu orqali har bir fuqaroning ijtimoiy faol pozitsiyasi baholanib, ularni rag'batlantirish strategiyasi ishlab chiqiladi.

Umuman olganda, ijtimoiy faollikning falsafiy mohiyatini anglash orqali biz jamiyatimizni yangilash, uni ongli, mas'uliyatli va faol fuqarolar asosida barpo etish yo'lida muhim qadamlar qo'yishimiz mumkin. Ijtimoiy faollik – bu yuksak ma'naviyat, chuqur tafakkur va faol fuqarolik pozitsiyasi uyg'unligidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Xojiboyev A. Shaxs va jamiyat: o'zaro ta'sir falsafasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2016. – B. 112.
2. Fayziyev T. Yoshlarda fuqarolik pozitsiyasining shakllanishi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – B. 87.
3. Xaydarov F. Zamonaviy O'zbekiston jamiyatida shaxs ijtimoiy faolligining omillari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. – B. 59-60.